

Časopis s podobami za slovensko mladino.

S prilogo „Angeljček“

Štev. 7.

V Ljubljani, 1. julija 1902.

Leto XXXII.

Nič več nikdar! . . .

Jaz ljubim noč, skrivnostno, tiho,
Zastrto v črni pajčolan,
Družico čuvstev in spominov,
Družico želj in nad in sanj . . .

In lučce njene čarne ljubim,
Ki vrh nebes prižiga jih,
In pôkoj sladek, ki rosí ga
Na trudno zemljo božji dih.

Pa tudi tiste hípe ljubim,
Ko zabesni vihar srdít,
Ko grom bučí, preteč se vžiga
V oblakih črnih bliskov svít.

A noč brezčutna, nepokojna,
V globinah mojega srca,
Noč polna dvomov, bojev, viher
Ah noč, ah noč — tí si strašna!

Moj Bog, le nje, ki v njo nikoli
Ne zatrepeče svetel žar,
Ki tuj ji sreče vsak smehlja je —
Le nje ne pošlji mi nikdar!

Nič več nikdar! — Dan nov in jasen
Naj skoro vstane v srcu spet,
Da veroval in upal, ljubil
Spet z ognjem bom nedolžnih let.

Savo Zagorski.

Ljubezen in sovražstvo.

(Povest. — Piše Josip Bekš.)

XI.

„Čuden fant je pa res ta-le Tine, samo molil bi in vzdihaval. V tako žalostnih časih bi moral človek trezno misliti na rešitev, ne pa samo moliti in jokati. Na smrt bolno mater ima doma, če sploh še živi, a Bog mu ne bo delal čudežev, da bi poslal angela, ki bi ga odnesel za lase domov, kakor preroka Habakuka pred Danijelov levnjak. Škoda, da je vkljub molitvam in poštenemu življenju vendar le slab in grešen človek; od Bosne, ali kje smo že, pa do Gričevja na Belokranjskem je pa tudi precej daleč“, tako je godel Kovaček, nevoljen in obenem potr, ter se premetaval na ležišču. — Naenkrat pa ga zgrabi za vrat krepka roka, da mu je glas ostal v grlu in da je zganivši se precej trdo sunil Tineta v rebra, ki je prestrašen pogledal in si pomencial zaspane oči.

„Brate, molči, zdaj vem vse — rešim te, samo tiho bodi in poslušaj!“

Bil je blagi dečko Marko, ki ga je zgrabil za vrat, da bi ne zbudil nevarnega ropota.

„Rešiš naju? Ali nisi privrženec tega roparja?“

Tinetove oči se zaiskré, pridržaval je sapo, v malo prej tako potr, duši pa je zopet vztlela iskra upanja.

„Tiho, brate — tiho, rečem! Tisti, ki je prišel z vama in Gjuro, smrčita kakor medveda, ker sta pijana. Zelò oprezno morata ravnati. Gjuro ima pod levo pazduho denar, ki ga je ukral moji materi — tudi jaz sem njegov ujetnik — toda prišel je čas rešitve; samo tiho, brate, in oprezno. Ostanita pri miru, kakor bi spala.“

Kovaček ni verjel, ali se res godé čudeži; v sladkem strahu in pričakovanju, kaj bo, se je zopet zleknil in poslušal. Tinetu pa je tolklo srce; za trdno je bil prepričan, da mu more pomagati le Bog po dobrem človeku.

Prihuljeno kakor mačka se je splazil Bolgar po vseh štirih do vrat ter previdno in počasi odpahnil težki zapah. Kakor ribje oko se mu je nasmehljalo naproti nebo, posuto z neštevilnimi milijoni migljajočih zvezd, v kočo pa je prodril sveži nočni zrak. Tine in Kovaček sta vlekla na uho, da bi lahko čula tudi komarja, ki bi pribrenčal pri odprtih vratih. Saj je znano, da se človeku v nevarnosti ali strahu poostri vid in sluh.

Nekaj takega kakor rožljanje konjske oprave ali orožja je bilo čuti za hip, potem pa zopet le hrčanje in smrčanje unih dveh spečih. Marko se je hitro zopet priplazil skozi vrata. Čakala ga je najtežja naloga: kako vzeti Gjuro ukradeni denar, ne da bi Gjura vzdramil.

Sapo je zadrževal ter pokleknil poleg njega. Segel mu je z levico pod levo pazduho, desnico pa mu je držal nad vratom.

„Alah tvoj te je pustil na cedilu, Gjuro moj!“ si je šepetal in izvlekel izpod pazduhe mošnjo. Pritajeno se je zasmehljaj, da so mu zablesteli beli zobje.

Švignil je zopet k svojima tovarišema, Tinetu in Kovačku, ter ju vzdramil iz strahupolnega pričakovanja.

„Počasi in oprezno, da ju ne vzbudimo; konji so za odhod pripravljeni — počivala bosta pozneje.“

„Kam pa gremo? Jaz bom spal; pustita me pri miru — uideimo jim lahko tudi jutri ali pozneje“ — je ugovarjal Kovaček ter si mencial zaspane oči.

„Bodi pameten in ne razmišljaj — ni časa za to“, se je spet čulo šepetanje. „Jezdili bomo k večjemu poldrugo uro, da pridemo do sela in ljudi. Orožje jima seveda pobereimo, da bota nemožna za boj — potem pa — — —“ Brtoncelj je globoko izdihnil in se preložil.

„— Štiristo goldinarjev in hiši, dve hiši“ — tako je bleдел v sanjah in globoko hrčal.

„Ali ga čuješ ničvredneža? Ne boš jih imel. Ako Bog dá, ti prekrizamo račun, ki si ga delal brez oštirja, goljuf umazani“, je pristavil kovaček polglasno in stisnil pest.

V hipu so bili vsi trije oboroženi. Pustili niso na steni niti enega handžarja — in izplazili so se v noč. Kovaček bi bil sicer rad dal duška svojemu veselju in navdušenju z nogo, ki bi jo bil še privoščil Brtonclju, toda to bi jim bilo v pogubo.

Sto korakov od kočje je stal vodnjak, kjer so bili privezani tri konji. Bujno zelenje krog njega jim je dajalo krmo in ob enem ležišče. Marko jih je bil privedel tu sem, da bi se odhod vršil mirno, in da bi rezgetanje ne doseglo kočje.

Črez dobre pol ure je bilo vse tiho. Oblaki so zakrivali nebo, in travne bilke so počasi vsajale izpod konjskih kopit.

* * *

„Alah je velik, in Mohamed nič manjši — vzela jih je noč — trije gjauri, nobene škode zanje!“ je menil drugo jutro Gjuro in si gladil črno brado kakor vselej, kadar ni imel povedati kaj posebnega. „No, Miloše, pobratim moj, ali si slabo spal, ko ti je obraz tako nakremžen?“

Brtoncelj pa mu ni odgovoril. Srepro je gledal pred-se, nad senci pa so se mu napele žile, kakor bi vzdigoval kaj težkega . . .

„Gjuro, ali si mi storil nalašč to, da si jih izpustil? Glej, stene so prazne; najdragocenejši handžar, dve perzijski preprogi, ki sta bili gotovo vredni štiristo goldinarjev, da, — štiristo goldinarjev kakor Tinetova glava, le buli oči — Gjuro, stene so prazne.“ Tako je začel po daljšem odmoru Brtoncelj, Gjurov „pobratim Miloš“, kakor ga je predstavil Marku.

Gjuro pa se ni menil toliko za orožje, temveč skočil je pred vrata — po konjih pa niti sledu ni bilo več, le ozka gaz skozi travo je pričala, da so jezdili pred časom tod mimo trije jezdec.

„Alah me je udaril, psi so me okrali do golega — — — tudi, — tudi — denarja — nimam več“ — tipal se je pod pazduho in je jecjal: „Marko, drzni ti hajduče, žalostna ti majka, ko ji donesem desno tvojo

roko brez ostalega telesa, žalostna ti! Ne boš jih peval narodnih pesmi ob njenem vznožju, ne bo ti pravila pravljič! Ej, Marko, slabo si mislil in mislil nisi, da te žalostim v kratkem, da te zgrabim za vrat kakor mačko in obesim na plot kraj ceste. Ej, Marko, g'jaur.“ — Bolestno in skoro izsebe je kričal po koči Gjuro in razmetaval, kakor bi hotel potegniti Marka iz kakega kota in mu iztisniti možgane.

„Zakaj mi vlačiš to golazen sem? Ako si ju mislil uničiti, pobil bi ju, kakor se pobije gad. Marko bi mi sicer ne bil pobegnil, brez pomoči drugih dveh bi si tudi ne bil upal!“ je hreščal nad Brtoncljem, ki je stal pred njim brez krvi na obrazu. Ognjin naj te sodi in Alah!“

„Gjuro!“

„In kaj naj počnem jaz? Marko se bo maščeval krvavo, ves narod se bo vzdignil nad-me, ko poizvedó za moje bivališče. Gjuri nimajo pameti, ker niso vredni, da bi izpoznali in verovali v Alaha! Človek, rečem ti, pazi, da mi ne zavrè kri, ki bo zahtevala v prvi vrsti tudi tebe!“

„Gjuro, umiri se, morda je še čas, da jih zajamemo“, ga je pogovarjal Brtoncelj in mu natočil žganja.

„Zajamemo? Ognjin pride v to-le kočó, kjer stojiva zdaj, in to zado-stuje. Lovi jih, če imaš konja!“

Gjuro ni izpil natočenega žganja, šel je pred kočó, se obrnil proti vzhodu, kjer je ravnokar vstajalo nebeško solnce, padel na zemljo ter jo nerazumljivo momljajoč trikrat poljubil. Bila je to njegova jutranja molitev in pozdrav Alahu po šegi vsakega privrženca islama.

Od zapadne strani je prijezdil v lahnem diru jezdec, precej postaren že in sklonjenega hrbta, a jasnega, četudi morda bolj prikritega izraza.

Skočil je s konja, ki se je penil od hitre ježe, in stopil ž njim pred kočó.

„Ljudje božji, ali imate kaj strehe za lačnega in žejnega človeka, hehe, ljudje božji!“

Gjuro se je okrenil in vstal, iz kočó pa je priletel Brtoncelj, ker mu je glas prišleca zvenel tako znano.

„Ljudje božji, he — hm, dobro jutro, ali imaš kaj kruha pri hiši in malo mrzle vode?“ nagovori Brtonclja, ki prebledi — a se isti hip zopet potaji. To je znal Brtoncelj izbornó.

„Ako je tvoja pot poštena in prihajaš od poštenih ljudi, Alah s teboj!“ ga nagovori Gjuro in pelje izpred Brtonclja v kočó.

„Gospod, lačen in žejen sem, zato te nadlegujem. Bog ti povrne dobro z dobrim — hudo s hudim!“ Prišlec je bil skoro predrznega nastopa, in zdelo se je, da je poznal Brtonclja.

„Odkod prihajaš?“ ga vpraša Gjuro in motri s srepim pogledom.

„S Kragujevaca — pot me vede po svetu, kamor sama hoče“, se odreže prišlec ter ozre po strani na Brtonclja, ki ga je začudeno in skoraj boječe pogledoval.

„S čim se pečaš? Zdi se mi, da nisi rojen Bošnjak!“

„Hodim po svetu in nikdar ne počivam — Bog mi dá jela dovolj; saj je je ustvaril poleg krivičnih tudi pravične ljudi.“

„Gjaur pozna gjaura“, je siknil Gjuro med zobmi, pa hitro dodal:
„Ali poznaš tega človeka?“ pri teh besedah je kazal na Brtonclja.
Prišlecevo lice se je nagubalo v smešče poteze, krog usten pa mu je zaigral poniževalen nasmeh.

Po kratkem odmoru odgovori popolnoma mirno in nekako dostojanstveno:

„Poznam ga; rojak je moj, pa nevreden, da ga tako imenujem.“

(Dalje prihodnjič.)

Molitev ob nevihti.

Čuj nas, silni Bog!
Gôri nad oblaki Ti domuješ,
Ti oblake vodiš, urejuješ . . .
Čuj nas, silni Bog!

Oh, ne pošlji nam
V borne hrame in na polja naša
Toče, žgočih strel v pohištva naša,
Oh, ne pošlji nam!

To vrši in vre
Tam v oblakih, v domu strel in toče! . . .
Toda kamor Bog premodri hoče,
Tja nevihta gre . . .

Mirno se smehljá
Zopet jasni nébes nad domovi
In drugje divjajo že vetrovi —
Boj je sred morjá . . .

Andr. Rapè.

V gaju.

Šumelo je listje
Skrivnostno po gaju
Kot pravilo bi si
Skrivnosti o maju.

Kot pravilo bi si
Spomine o cvetju,
Ki sladko dehtelo
Je v solnčnem poletju.

Kako so se žarki
Z vedrine prikrali,
Kakò so se v rosi
Srebrni kopali.

Kako pri studencu
Potočnice modre,
V vodici so hladni
Močile si kodre.

In šmarnice tihe,
Pobožne device,
Kako pod grmičem
Skrivale so lice.

Kako se nad njimi
Je roža smejala,
Ko deklica v košek
Je cvetom postlala.

Ni listje šumelo
Pravljice mi v gaju;
Le duša je moja
Sanjala o maju.

Le misli so njene
Tako šepetale,
O dnevih pomladnih,
O cvetju sanjale.

Ni listje šumelo
Usehlo po gaju,
Srce je ihtelo
Po zgubljenem rajju.

Ljudmila Modičeva.

Ta nesrečna tičnica!

Pod streho je imel delavnico stari očka Gorják. Cel božji dan je stružil, vrtal in rezljal. Pri njem ni bilo nikdar dolgočasno. Gospodinja je so hodile k njemu po kurnike, pastirji po cokle, gospodarji po toporišča za sekire, ročaje za motike in lopate — otroci pa po igrače. H Gorjakovemu očki je vsak otrok znal. Če je bilo poklicati koga, šel je vsakdo najprej h Gorjaku. Če tam ni bilo otroka, potem so še-le vprašali in iskali drugod.

In otroci so imeli dosti vzroka, da so zahajali tje kaj gori v podstrešno delavnico. Gorjakov obraz je bil tako vesel. Vedno mu je šlo malo na smeh. Pravljič je znal na mernike. Smešnice je iztresal kar iz rokava. A še bolj so vlekli otroke v podstrešje igrače. Da, Gorjakove igrače! Naredil vam je voziček tako natančno, kakor ga vlečejo voli po cesti: Vse je moralo biti, kakor pri pravem parizarju: oje, rida, sora, ročice itd. A napenjal jim je tudi loke, rezljal strele, spomladi majil piščalke, delal jim lesene puške, da so se igrali vojake, vezal obroče, da so jih podili po cesti. Ker je bil pa Gorjakov očka revež, nosili so mu otroci jedil v zameno za igrače. Kdor je dobil za malico kruha s surovim maslom, tekkel je večkrat v podstrešje, ponudil ga očki in rekel: „Za novo puško, za obroč, za streló“ itd. In očka Gorjak je rad jedel mehke kruhe z maslom in vselej je postregel takim otrokom, ki so sebi kaj pritrkali in nesli revnemu dedu pod streho.

Med otroki, ki so zahajali prav pogosto h Gorjaku, sta bili tudi Travnovi hčerki: Milka in Francka. Pri Travnovih so bili bogati. Zato sta imeli hčerki popoldne vselej posebno dobre prigrizke. S temi sta naredili tako, da sta eno malico povžili sami, drugo pa nesli h Gorjaku.

Po Travnovem vrtu je bilo mnogo drevja in po drevju vse živo tičkov. Ščebetale so senice, črinčrinali ščinkovci, žvižgali liščki, po dvo-rišču so se pa prepirali in potepali klepetavi in poredni vrabci.

„Ko bi imela takegale ščinkovčka, ali pa liščka ali pa senico, ali celó kosa v kletki na oknu, kako bi bilo lepo!“ Tako je rekla Milka Francki, ko sta poslušali na vrtu jutranjo pesmico raznih tičkov.

„Veš, kaj“, pravi Francka, ki je bila starejša, „veš kaj narediva?“

„No, kaj?“

„H Gorjaku pojdiva in prosiva, naj nama naredi dedek tičnico.“

„Saj res! Tičnico, tičnico!“

„Tako pojdiva!“

„Le hitro! Po tičnico, po tičnico!“

Prijeli sta dedka vsaka za en rokav in toliko časa moledovali, da je stariha obljubil.

„Jutri popoldne bo narejena!“

Milka je tlesknila z rokama in obe sta vihrali domov in neprenehoma ponavljali: „Tičnica! tičnica!“

„Kaj pa doma? Precej morava mami povedati!“

„Nič nikar“, pravi Francka. „Prej ne poveva, da bo vjet tisti ščinkovec, ki tako lepo poje na tepki vsako jutro.“

„Dobro! Le tiho bodiva!“ In Milka se je prijela z roko za usta, da bi vsaj ne ušla kaka beseda o tej skrivnosti.

Drugi dan se ni nobena pritaknila popoldanske malice. Bila je prav izredno dobra tisti dan. Vsaka je dobila kosec potice in maslenega kruha. Zavili sta malico v predpasnik in hiteli ž njo v podstrešje h Gorjaku. — Francka je za izgovor vzela nekaj palčic s seboj, kot bi šla k dedu prosit za metlico, kakor jih je vezal Gorjak punčkam.

Tičnica je bila dovršena. Stari ded jo je držal na kolenih in poskušal, če se dosti rahlo nastavi. Podprl je pokrovec s palčko, dotaknil se prav na lahko ostrega jezika, kamor naj se natiče vada, in „tlesk“ je reklo, tičnica je bila zaprta.

To je bilo veselje. Milka je kar skakljala po izbi in tleskala z rokami. Izročili sta hitro malico dedu. Sami nista bili kar nič lačni tistega dne. Tičnico sta zavili v Franckin predpasnik in „smuk“ po stopnicah pa na domači vrt. Kmalu sta dobili ugoden prostorček, kamor sta nastavili tičnico. Rahlo sta nataknili orehovo jedrce na jeziček, potem pa smuknili za grmiček in čakali, kaj bo.

„Čink, čink, čink!“

Tako se je oglašal ščinkovec na drevesu, pod katerim je zevala tičnica in ga vabila s sladkim jedrcem.

„Čink!“ Prišel je bliže!

„Čink, čink!“ zletel je na bližnji kolec.

„Čink, čiričink!“ Sedel je na tla in silno potegnil vrat ter gledal v tičnico.

Milka in Francka še dihati nista upali. Tiščali sta se skupaj in se tresli radostnega čakanja.

„Čink!“ Ščinkovec je bil na tičnici. Desetkrat je pogledal jedrce, a desetkrat pokukal krog sebe, vse vogle je premeril in pretuhtal.

„Črink!“ Poskočil je na tla.

„Nič ne bo“, pravi Milka.

„Pst, tiho!“ sune jo rahlo Francka.

„Črink, črink!“ Tiček je bil zopet pri vadi. Še enkrat se je ozrl, potem pa pogumno poskočil v tičnico, kavsnil po jedrcu — ‚klop‘ — tičnica je bila zaprta.

Francka in Milka pa izza grma. V trenutku sta bili pri tičnici. Revček ščinkovec se je kar tresel. Tako se je prestrašil, ko je loputnil pokrov in mu vzel zlato prostost.

„Ven ga vzemiva!“ sili Milka.

„Saj ga bova. Samo, da ne uide! Le čakaj, počasi! Ti ga varuj s predpasnikom na tej strani, tu pa sežem jaz ponj.“

Načrt je bil gotov. Milka je varovala izhod s predpasnikom, Francka je pa dvigala počasi pokrov. Toda Milka je slabo pazila. Ko ščinkovec zagleda sovražno roko, umakne se v kot — tam je pa zevala mala odprtina, katere ni zakril predpasnik — „frk“ — bil je na tepki in se jima smejal „črink, črink, črink!“

„Na-a!“ vzdihne Milka.

„Zakaj si ga izpustila“, jezi se Francka. „Ti si za nič. Nič več se ne pritakneš tičnice. Moja je, samo moja!“

„Saj jaz tudi nisem nič maličala. Moja je tudi!“

„Pa ni!“ Francka jo je pobrala in šla ž njo. Milka pa v jok in za Francko. Letali sta po vrtu, Francka jezna, Milka pa jokajoča.

„Kaj pa imata?“

Oh, bil je očetov glas. Obe sta kar okameneli. Poznali sta dobro: kaj pomeni tako vprašanje. Oče so bili hitro na vrtu.

„Zakaj jokaš, Milka?“

„Ata, tičnico mi je vzela.“

„Kakšno tičnico? Pokaži!“

Francka izroči s tresočo roko zaklad.

„A, tako? Tičke bota lovili! Še tega je treba! Boga zahvalimo, da nam pojejo po vrtu in pojedajo mrčes. Le kar hitro se mi spravita! In, ker me nista nič vprašali, če smeta loviti, ali ne, zato pa vsaka v en kot, v sobo in knjigo v roke. Drugače bi se bili peljali z menoj na travnik. Tako pa za kazen — v kot!“

Oče so odnesli zaplenjeno tičnico, potem so sedli na voz in oddrdrali na travnik. Francka in Milka sta se pa milo izpogledovali iz kota v kot in izdihovali:

„O, ta nesrečna tičnica!“

Basnigoj.

Ob suši.

Tja v neizmernost
Mi sili okó,
Tja kjer se kroži
Sanjavo nebó.

Žarki goreči
Kot britve svetle,
Palijo polja,
Da žeje režé.

Kje brez mokrote
Li polje rodi?
Kje se brez kruha
Pač lahko živi?

Nebes brezkončni,
Ti žarno okó,
Skôplji, umij se
S studéno vodó!

V dežju pohlevnem
Še pošlji je nam,
Tebi obličje —
Nam lepši bo hram!

Andr. Rapé.

Podlasica.

(Črtica. — Spisal Fr. Ks. Steržaj.)

(Konec.)

Matevžku se je široki obraz kar smejal. Uganil je bil, kaj hoče Lipček z vodo. Nestrpno ga je gledal, ko je tako počasi korakal.

„Nesi hitro, nesi!“

„Da razlijem?“

„Kaj boš razlil!“

Naposled je le prišel do parobka.

„Prav počasi odmakni klobuk, Matevžek!“ mu je dejal. Ta je previdno zmikal. Nato pa se je postavil poleg in čakal. Lipček je vlival vodo, klobuk se je praznil in izpraznil — tedaj pa — —

Hop — hop!

„Jo že imam!“

„Jaz jo imam!“

„Jaz tudi!“

„Nič nimaš, Matevžek!“ In res nič ni bilo!

Pod Lipčkovim klobukom pa je nekaj skakalo. In to Matevžku ni bilo po volji. On jo je izteknil, on Lipčku povedal zanjo, in sedaj naj bi jo mesto njega dobil ta — Šiškov Lipe. Ne boš!

„Lipček, čegava pa bo?“

„I čegava? Kdo pa jo je pokrtil?“

„Jaz. Saj sem tiščal luknjo, da si prinesel vode.“

„Ha, ha! Pa bi jo bil prijel.“

„Kdo jo je pa našel?“

„Ti!“

„No vidiš! Kdo je tebi povedal zanjo?“

„Ti!“

„Čegava je torej?“

„Moja.“

„Ojé! Če sem jo jaz našel, jaz povedal, kje je, pa praviš, da je tvoja.“

„Zakaj pa ne vprašaš, kdo je vode prinesel in kdo jo pokrtil s klobukom, a?“

Matevžek je molčal, a očesci sta mu jezno gledali okoli. Ni vedel, kaj bi naredil, da bi je tudi Lipček ne dobil. Ali on — ali pa nobeden! Tako je sklenil. In Kodranov je navadno tudi izpeljal, kar je sklenil.

Šiškov Lipček je pa tiščal klobuk z obema rokama na parobek in še vedno ugibal, kako bi jo prijel, da bi ga ne ugriznila. Zakaj, da grize, to je dobro vedel. Saj so se učili v šoli. Tudi to je vedel, da jezna in razdražena rada skoči psu ali tudi človeku za vrat. Zato se je bal premakniti roke od klobukovih krajev.

To priliko je porabil Kodranov.

„Čegava bo?“

„Moja.“

„Misliš?“

„Ojej! — Miruj!“ je zaklical Lipček in sunil z nogo nazaj, da bi zadel Matevžka, čigar palec in kazalec sta bila prišla v najožjo dotiko s tankimi, napetimi hlačicami, kakor bi poskušala, je-li dobro blago.

„Čegava bo?“ je vprašal iznova in hotel iznova poskusiti. Tedaj pa je Lipček med skakanjem odmaknil roko in naredila se je odprtina, odkoder se je pokazal rjavkasti rep podlasice. „Aha, za rep jo primem“, si je mislil in hotel misel v trenutku tudi izvesti.

A roka, ki je bila izginila pod klobukom, se je naglo zopet pokazala. Obraz Lipčkov se je skremžil, usta so se mu široko odprla in iz njih se je izdrl čuden, bolesten glas.

„—Au — Ojej ojej, — ú-ú-ú!“

Za roko se ga je držala podlasica z zobmi in visela nizdol. Lipček pa je skakal z noge na nogo, otresal z roko in vpil, da so stali Matevžku lasje po konci.

Rad bi bil Lipčku pomagal, pa ni vedel, kako. Naposled ga je prijel za roko in stisnil za vrat podlasico, ki je še zmirom visela na roki. Zobje so izpustili — a takoj zopet zagrabili. Bil je to Matevžkov sredinec, in zanj se je držala podlasica. In tedaj so se njemu raztegnila usta, široko, široko.

Vpil je, da so ga slišali celó Kodranova mati, ki so bili precèj daleč na njivi. Otresal je in naposled le otresel hudobno podlasico, ki je v dolgem loku odletela v grmovje in se skrila v listje.

Ona dva pa sta še dolgo tam stala in jokala. Potem pa sta jo le ubrala s krvavimi prsti domov in potoma sta se najbrže šele domislila, kar so jim učitelj v šoli že tolikrat zabičavali: „Ne muči živali!“ — Zakaj Lipček je vzdihnil tam pri Kodranovi hiši:

„Jaz ne bom več stikal za gnezdi po grmovju.“

Če je ostal mož-beseda, še nisem poizvedel.

Pastirček.

Na gori pastirček zapoje,
Ko jutra se žar zažari;
In pesmi prepeva po svoje
Od jutra do pozne noči.

Ko slišim jaz to radovanje,
Srcè mi objame nemir:
Spomini na čase nekdanje
Sušijo veselja mi vir.

F. Osojski.

Mušičev Stanko.

Mal, nekoliko suh, na precej upalih licih lahno, komaj vidno rdečico, črnih las, enakobarvenih, živih oči in gibčen, silno gibčen — —

Tak je bil.

Ljudje so govorili o njem, da ima v rokah in nogah živo srebro . . .

S sestrico Anico sta bila dvojčka. Od rojstva slabotna sta se le polagoma razvijala. Anica, majhno, blede bitje, spominjajoče na cvetko vzraslo brez oživljajočih solnčnih žarkov, mnogo šibkejša od Stanka, je izdihnila po dveletnem hiranju mlado dušico. Stanko pa je rasel in rasel; čim starejši je bil, tem čvrstejše mu je bilo telo. O njegovi prvotni slabotnosti si pričala le blede lica in vitka, malo koščena rast; o njegovi živahnosti in razposajenosti pa oni dve jasni, pod gostimi, črnimi obrvmi žareči se očesci, pričalo sploh vse njegovo gibanje in vedenje . . .

Isto leto kakor njega je krstil priletni, srebrnolasi župnik tudi Varganovega Vladka, Krakarjevega Petra in mene. Tri in pol leta star je odšel Varganov za Anico.

Iz sosednje vasi se je pritepla davica. Tiho, potuhnjeno se je vkrala v naše selo in si izbrala Vladka za svojo žrtev.

Takrat smo bili še majhni in nismo pojмили, kaj je smrt. Z ravnodušjem smo gledali, ko so nam pokazale matere štiri mladeniče, nesoče Vladkovo truplo k večnemu miru. Z ravnodušjem in brez sočutja smo poslušali mračne glasove mrtvaškega zvona . . .

Ostali smo torej samo trije: Stanko, Peter in jaz. In ti trije smo se plazili po vasi ter stopicali od hiše do hiše, dasi v samih srajčicah segajočih do petá. Čutili smo, da smo si enaki, ker smo rojeni istega leta. In ker se družijo radi enaki z enakimi in smo občutili v sebi nagnjenje do igranja, skakanja in kričanja, smo se igrali, skakali in kričali po svoji volji. V tem nas ni nikdo oviral, saj smo bili še otroci, katerim prvič ne zameri nikdo, drugič pa jim privošči vsakdo rad njihovo veselje.

V izumitvi iger in sploh pri igranju je bil Stanko prvi. Pokazal nama je razne igre. Med drugim je naju naučil igrati se „konjičke“. Vtaknil nama je med zobe droben klinec, na njega konca pa je privezal vrvici, prijel za nju in hi! — šli smo po vasi, kolikor so nam pripuščale mlade noge. Včasih se nam je pridružila Kastelčeva Mimica, zlasti če smo se igrali pri lvčevem skednju, mešali tamošnji prah in se valjali po njem. Pa kaj bo to dete! Za eno celo leto mlajša naj bi se igrala z nami? Ker ni tega dopuščala naša čast, smo jo večkrat odgnali to pridno malo Mimico. Toda na starejše, ki so nosili že hlače, smo gledali s spoštovanjem in jako radi bi se jim bili pridružili, pa ož nesreče! — tudi oni so čuvali svojo čast in ravnali z nami prav tako kot mi z Mimico.

No, tudi mi smo dobili hlače in kmalu za hlačami novo dolžnost — obiskovati šolo. Bili smo ponosni in smelo ter veselo smo stopali v začetku prvega šolskega leta v čisto novih oblekah par za parom iz šole v cerkev k sv. maši. Mislili smo, da zvoné v zvoniku z vsemi štirimi in da klenkajo — vse nam na čast, nam, ki gremo prvič v šolo. Kako bi ne bili ponosni?

A nam trem je hitro zamrzela šola, posebno Mušiču. Za njegovo živo, nikdar mirujočo naravo ni bil šolski mir. Komaj smo čakali konca šolskega pouka, da smo jo skokoma udrli domov in potem na travnike . . . dan za dnevom, dokler nas niso presodili stariši dovolj velikim, da lahko ženemo živino na pašo. Odtakrat pa smo vzeli po šoli vsak svoj kos kruha, sneli šibo, visečo na zunanji steni hleva, odklenili živino od jasli in jo gnali past na zeleno, sočnato travo.

Tu na širokem, prostranem polju je ugajalo Stanku. Letal je od kraja do kraja, drvil se med blagom, prerival se zdaj s tem zdaj z onim, vriskal, in oči so se mu svetile gole radosti.

Celó mirni Kastelčevi Mimici je napravil dela. Prignala je namreč s seboj redno poleg krave srednjevelikega, črnega ovna s precej zavitimimi rogovi. Oven je bil krotek, dokler mu ni vzbudil Mušič hudomušnosti. Tako dolgo ga je suval z rokami v čelo in se vrtil ž njim po pašniku, da ga je navadil trkanja. Poslej se je pa zaletel oven v vsakega, kdor se je obrnil pred njim toliko nerodno, da je mislil, da se hoče ž njim trkati. Tudi v Mimico se je zagnal pogostoma, posebno zvečer, ko ga je naganjala domov. Enekrati jo je celo podrl na tla. Ob sličnih prilikah smo jo prihiteli braniti vsi s šibami. Oven za trdno prepričan, da se namerava po Stankovi navadi ravnati ž njim vsa četica pastirjev, se nam je nastavljal z rogmi nekaj časa, glavo nagibal na stran, ter se pripravljaj na skok, a uvidel je, da mu preti nevarnost, pa je rajše zbežal in zdiral po prašni cesti za domov se vračajočo živino. Tu je korakal prvi, zmajeval z glavo in meketal, kakor da mu ne prija tako življenje brez bodenja in ruvanja.

V vročem juliju in avgustu smo se kopali. Živino pa smo nagnali v gozd. V senci snežnobelih bréz z drobnim, srčastim, bledozelenim listjem, je bila varna pred muhami in je imela paše na rastoči resni. Mi pa smo stekli k potoku. Vil se je kot srebrna nit med zlatim klajsem rodovitnega polja, med dolgimi, s pisanimi rožicami posutimi travniki in izginil v gozdu med grmovjem in visokim, gostolistnim drevjem. Navadno je bil len potoček z mirno, gladko površino, ki se je vznemiril le, kedar je zapihal veter. Tedaj se je vzdigoval na njem valček za valčkom, ki so pljuskali ob bregove in se razbijali ob njih. Ob njem stoječe starikave vrbe so se priklanjale; njih veje so se pripogibale vedno nižje in nižje, poljubljale potočkove valčke in se zopet vzdigavale.

Ako pa je deževalo nepretrgoma nekaj dni, je narastel potok, prestopil strugo in se razlil po bližnjih njivah in livadah. Šumel je in se penil. Rujavo-umazani valovi so se zaganjali besno ob bregove in jih izpodjedali. Vrbe so stale do polovice v vodi; njihove veje pa so bile sklonjene in njih konce je zalivala voda.

V njem smo se kopali. V plitvi vodi oni, ki so se šele učili plavanja, drugi nižje v globokejši. Med učečimi smo bili i mi trije: jaz, Peter in Stanko. Kakor je naju prekašal vitki, gibčni, okretni Mušič sicer s svojim naglim kretanjem, tako se je umel gibati tudi v vodi. V malo dneh se je priučil plavanju in se pridružil pod nami se kopajočim, med tem ko sva se tolažila midva z nado, da se naučiva gotovo prihodnje leto.

Toda to, kar sem se vam namenil povedati, se je zgodilo proti koncu septembra, popoldne nekega jesenskega dne.

Solnce je sijalo medlo izza sivkastih oblačkov in skopo obsipavalo zemljo s svojimi mrtvimi žarki, narava je umirala in hladen veter je pihal od severa.

Tisto popoldne je pasel Stanko z menoj in Krakarjevim ob potoku čisto na robu gozda. Ker se nam je zdelo mrzlo, smo si nanegli drv in zakurili. Grmada se je razgorela, krvavordeč plamen je švigal visoko v zrak, vsedli smo se okoli ognja ter zrl v prasketajoča drva, od katerih so odskakovale bledežareče iskrice, in v tenki belkasti dim, zibajoč se v zraku nad ognjem liki mali, prozorni meglici. Ko smo opazili veliko množino žerjavice, ki se je napravila na gorišču, nam je šinila v glavo misel, da bi bilo dobro, če bi imeli krompirja, da bi si ga spekli. Na naši strani ga ni bilo, pač pa onkraj potoka na njivah. A kdo bi šel čez vodo ponj?

„Jaz!“ se je oglasil Mušič. „Čez potok preplavam (bil je na onih krajih globok), napulim na Koritnikovi njivi krompirja, ga vama pomečem čez vodo in pridem zopet nazaj.“

„Ali se ne bojiš vode?“ je ugovarjal Peter. „Vidiš, kako je temna in lena? Niti valček se ne gane na njeni gladini. Glej, kako mračno, kako mrzlo, kako ledeno nas gleda s svojimi temnozelenkastimi, velikimi očmi! Aj, jaz se bojim potoka; danes je strašen.“

„Ti da, a jaz ne! Glej me!“

Živahno in naglo, kakor je bil sploh, je skočil k bregu, se slekel in se spustil v vodo. Videla sva, kako se je zmajala, kako so pljusknili valovi, za hip se zgrnili nad Stankom, pa že v istem trenutku se je prikazalo njegovo telo spet na površju. Plaval je na nasprotno stran. Ko je bil že skoro pri bregu, je zavil okoli vrbovega grma, da bi lažje zlezal na kopno. Toda ravno, ko je zavil, je zaklical na pomoč in hkrati izginil pod vodo. Prikazal se je še dvakrat . . . trikrat na površje, potem ne več. Voda se je še nekaj časa penila na onem mestu, kjer je izginil, delali so se valčki, šumela je, pa kmalu se je umirila.

Potok je bil zopet miren. Črn oblak je priplul, zakril še tisti kos solnčnih žarkov, ki so sijali tedaj, in potok je bil še mračnejši, hladnejši, še strašnejši kot prej.

Nadenj se je vlegla temna, gosta senca . . .

Mene in Krakarja se je polotil strah. Popustila sva živino in tekla domov pravit, da je Stanka požrla voda.

Prijel ga je krč.

Ribiči so ga iskali tisti in naslednji dan, a našli so ga šele tretji dan precej daleč od mesta, kjer je utonil.

Njegovo truplo je bilo veliko bolj koščeno kot prej, bleda lica s komaj vidno rdečico so začrnela, prej živi, črni očesci sta gledali stekleno in mrtvo, med lasmi se mu je nabralo nekaj povodnje trave in blata, in pesti je stiskal, kakor bi se hotel nečesa oprijeti. — — *J. M.*

Pesnice moje . . .

Pesnice moje,
Ah, kam ste zletele —
Li v gajec zeleni?
Na gôre li bele?

V gaju zelenem
Bi vjele vas ptičke —
Naslajale z vami
Bi drobne jezičke . . .

Z mrzlih snežnikov
Bi žalostno zrle,
Utihnile večno,
Zaspale, zamrle — —

V gajec, na gôre
Zletelé vé niste —
Pojoč poletele
Ste v čiste dušice,

Vneslav.

Do domovja.

Kam li misel moja zdaj hiti?
Do domovja.
Kam li nada sladka plava mi?
Do domovja.
Kam vse želje zdaj mi spejejo?
Do domovja.
Kam li vetrci vsi vejejo?
Do domovja.

Kam li ptička v dalje tja leti?
Do domovja.
Kam meglica bela zdaj hiti?
Do domovja.
Ah, vse zdaj hiti v daljave proč —
Do domovja.
Samo jaz ne smem do ljubih koč:
Do domovja.

Cvetko Slavin.

Listje in cvetje.

Iz zaklada naših pregovorov.

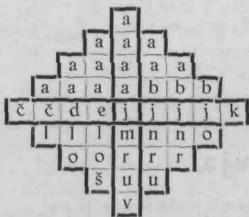
28. Kdor se iskre ne boji, lahko v ognju zgori.

Nekdaj ni bilo tako lahko zakuriti, kakor je sedaj, ko imamo vžigalice. Morali so ukresati ogenj. Kako se s kresanjem zaneti ogenj, vam je gotovo že znano. Z jeklenim kresalom se krepko in hitro udari in podrgne ob kremen; trdi kamen odlučí male delčke od jekla, ki so vsled hitrega in silnega udarca tako vroči, da žaré, izpremenili so se hipoma v iskre. Na kresilni kamen se dene tudi ustrojena goba, ki ujame nekaj iskríc in začné tleti; ob tlečo gobo pa se lahko prižgè in vzplamti kaka vnetljiva reč ter zakuri v peči ali na prostem. Take moči pa nima samo ukresana iskrica, marveč vsaka iskra, naj pride od koderkoli. Zato je treba zelo paziti na takih krajih, kjer iskre odletavajo, n. pr. v kovačnici, ali kjer močna sapa razpihava ogenj itd., da ne nastane požar. Ravno po odletelih iskricah se ob požarih hitro širi ogenj na vse strani.

Nastalo je torej pravilo: Kdor se hoče ubraniti ognja, mora paziti na iskre, da ga ne zanetè. Isto pravilo izraža z drugimi besedami naš pregovor. A pregovori — to smo slišali že tolikrat — ne govorijo vselej kar naravnost, marveč v podobah in primerah. Tako tudi ta pregovor uči in svari za vse slične slučaje, kjer iz male nepevidnosti utegne nastati velika nesreča. Kdor premalo pazi in ne zabranjuje majhne škode, majhne izgube, zabrede lahko v velike zadrege.

Demant.

(Priobčel Iv. Spinčič.)

Pomen vrstic: 1. Soglasnik; 2. del voza; 3. riba; 4. žensko ime; 5. mesto; 6. denar; 7. hišna oprava; 8. žensko ime; 9. samoglasnik. Srednja vrstica navzdol in na pošev pové mesto na Kranjskem.

(Rešitev in imena rešilcev prih.)

Vprašanja in odgovori.

7. Zakaj pravijo: »O kresa se dan obesi?«

Do 21. junija, ko se začne poletje, dan raste, gre takorekoč kvišku, okoli kresa se torej ustavi (je najdaljši = 15 ur, 34 min.) in se začne zopet krčiti. Tudi drevesu, ki začne vrh pripogibati, pravimo, da se obesi; saj

še starček začne glavo obešati. Zaspancem je noč prekratka, da tožijo: „Če se skrčiš, v dan trčiš; če se stegneš, v dan dregneš!“

Listnica uredništva.

Fr. Dolski: Nobena ni našla milosti. Vendar ste v prozi izdatno čvrstejši kot v pesmi.
— *Jos. Andrejev:* „Prvič p.“ ni za mladinski list. Že naslov ni prikupen. Drugič kaj! — *V. Žirov:* Oblika bi še bila, a misli v vseh ni ena, ki bi bila vredna pesniškega odela. Ko najdete še teh — ondaj pač! Zdravi! — *Fedor Zorajfinski:* Tacih pa že dolgo nismo čitali. Zabavne so res, zabavne! Toda — kaj bi rekli naši p. n. čitatelji, ko bi jim natisnili n. pr. tisto:

Ko b' vedlo ti ubogo tele,
Kam tebe mož neznanj pelje
B' ne šlo tak mirno za njim.

Zakaj se pa p'štiš ti tako vleči?
Oh beži ljubo tele, beži
Kolikor ti mlade noge dajo! itd.

Prošnja upravnništva.

Prosimo one p. n. prejemalce lista, kateri nam še niso doposlali naročnine, naj bi blagovolili kmalu to storiti. Lista ne zahtevata samo marljivosti urednika in sotrudnikov, marveč tudi dokaj denarnih stroškov.

„Vrtec“ izhaja 1. dné vsacega meseca in stoji s prilogo vred za vse leto 5 K 20 h, za pol leta 2 K 60 h — Uredništvo in upravnništvo sv. Petra cesta št. 76, v Ljubljani.